

GAS(vrije) stad: tussen preventie en repressie

TvMR sprak met Pascal Debruyne en Tom Meeuws

Caroline De Geest & Paul Pataer*

Met de gemeenteraadsverkiezingen in zicht lijken de lokale besturen volop GAS te geven. De 'Gemeentelijke administratieve sancties' worden stilaan tot het middel bij uitstek dat komaf moet maken met verstoringen van de openbare orde in een stad of gemeente. Maar het systeem krijgt felle tegenkanting. Lokale besturen zouden hun verworven macht misbruiken om 'al wat stinkt' te beboeten. De rechtswaarborgen die het EVRM stelt lijken ver zoek in de administratiefrechtelijke afhandeling van overlast. TvMR sprak met stadsonderzoeker Pascal Debruyne (Ugent), tevens één van de initiatiefnemers van een opinietekst over 'het recht op de stad'¹ en petitie tegen GAS, en Tom Meeuws, bedrijfsdirecteur samen leven in Antwerpen, en legde hen een aantal van de steeds terugkerende kritieken voor.

TvMR: Als argument pro GAS wordt vaak de 'vereenvoudigde procedure' aangehaald die nodig was om een 'lik op stuk'-beleid te voeren. Maar voldoet de procedure nog wel aan de vereisten die het EVRM hieraan stelt, m.n. een onafhankelijke en onpartijdige rechter?

Tom Meeuws: Om verschillende redenen ben ik het oneens met die stelling, al kan ik uiteraard alleen voor Antwerpen spreken. De GAS-wet is in wezen een stads-wet. Je kan enkel inbreuken beteugelen die te maken hebben met openbare overlast. Het is duidelijk dat in een stad, met de wezensdefinitie van wat een stad is, m.n. densiteit, diversiteit en dissonantie, mensen met totaal verschillende verwachtingen naast elkaar leven. Dat is zeker zo in Antwerpen. Dit stelt natuurlijk grote uitdagingen aan een samenleving. Voor kleine inbreuken die, om welke reden dan ook, voor 2005 ongestraft bleven, heeft de wetgever ingegrepen door de sanctiëring ervan over te hevelen naar steden en gemeenten. Niet iedere gemeente is daar even goed op toegerust, maar ik kan enkel voor Antwerpen zeggen dat het ons van bij het begin niet te doen was om een 'eenvoudige' procedure. De GAS-procedure is op zich geen eenvoudige procedure; het is een administratiefrechtelijke procedure met alle waarborgen die nodig zijn. Een administratieve boete kan trouwens ook perfect volgens de letter van het EVRM, maar dan moet er wel een beroepsmogelijkheid zijn. Dat is allemaal

geregeld. Wij hebben dat heel professioneel aangepakt. Ten eerste hebben wij er nooit aan gedacht om de gemeentesecretaris, of iemand anders die toevallig op dat moment om werk verleggen zat, sanctionerend ambtenaar te maken. Wij hebben ervoor gekozen om geschoolde juristen met ervaring bij justitie, te overhalen om voor de overheid te komen werken. We willen dat sanctionerende ambtenaren zich (net als alle ambtenaren uiteraard) uitermate professioneel en plichtsbewust opstellen. Ten tweede is de vaststellende ambtenaar – wat niet dezelfde persoon is als de sanctionerend ambtenaar, helaas zie ik in sommige verweren advocaten dat doorheen schudden om procedureel hun gelijk te halen – een politiemans of een buurttoezichter. Er is een duidelijke scheiding – ook in hiërarchie – tussen deze twee functies.

TvMR: Maar de kritiek zou dan toch kunnen zijn dat er eenheid van bestuur is? Zowel de vaststellende als de sanctionerende ambtenaar treden op namens het stadsbestuur.

Tom: Inderdaad, maar net zoals de zittende en de staande magistratuur allebei onder de minister van Justitie vallen.

TvMR: Met dit verschil dat de zittende magistratuur volstrekt onafhankelijk is t.a.v. het ministerie van Justitie.

Tom: Het verwijt dat er geen scheiding van machten zou zijn, vind ik niet correct. De vaststellende ambtenaren zijn in hoofdzaak politiemensen die vallen onder hiërarchisch gezag. De buurttoezichthandhavers vallen onder een ander hiërarchisch overste dan de sanctionerende ambtenaar, en die laatste heeft alle prerogatieven. Zij kan dus op geen enkele wijze in haar casuïstieke beslissing worden aangestuurd door de burgemeester, gemeenteraad of mezelf. Het is natuurlijk wel zo, naar analogie met het klassiek strafrechtelijk systeem en het zonaal veiligheidsbeleid, dat beslissingen mee worden bepaald door beleidsprioriteiten. Daar kan op zich niemand tegen zijn. Maar diegenen die het politiereglement goedkeuren zijn de sanctionerende ambtenaren niet, dat is de gemeenteraad. Diegene die vaststelt is iemand anders dan de sanctionerende ambtenaar. Dat soort eenheid van bestuur

* Caroline De Geest is beleidsmedewerkster bij de Liga voor Mensenrechten.

Paul Pataer is bestuurder van de Liga voor Mensenrechten en redactielid van TvMR.

1 <http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2012/05/22/volle-gas-vooruit-in-de-voorbeeldige-stad>

geldt op een hoger beleidsniveau ook. In die zin is die functiescheiding ernstig gewaarborgd in onze stadsorganisatie.

Pascal Debruyne: Ik ga met enkele premissen van Tom zeker akkoord. Het is in wezen een stedelijkheidsverhaal. Het gaat om complexe samenlevingspatronen waarbij mensen geconfronteerd worden om in diversiteit met elkaar te leven. Dat zorgt uiteraard voor conflicten. We moeten dat zeker niet zo harmonieus zien als sommige partijen dat proberen te verkopen. Dat stedelijk samenleven zal ook nooit harmonieus zijn. Het heeft iets inherent utopisch en tegelijkertijd distopisch. Die conflicten kan je, op hun beurt, heel gelaagd aanpakken: van sociaal tot repressief. Ik ga niet akkoord met dit hele GAS model, laat dat duidelijk zijn. Er is feitelijk weinig scheiding der machten. We moeten vooral terugvallen op 'het vertrouwen' in onze overheden en lokale politici, wat een smalle rechtsgarantie is en blijft. Tom zegt wel dat de GAS professioneel worden aangepakt, maar ik heb vanuit de jeugdmagistratuur en -advocatuur ook al veel zaken op papier gekregen waarbij ik vaststel dat er in die zogenaamde professionaliteit toch fouten worden gemaakt. Ik zal een voorbeeld geven: een jongere die opgepakt wordt met een fles wijn op de kerstmarkt krijgt meteen het etiket op gekleefd van openbare dronkenschap. Ik ga ook akkoord dat het helemaal niet eenvoudig is. De afwikkeling van dit soort zaken vraagt een enorme administratieve rompslomp, maar het is niet zo vanzelfsprekend om daar gebruik van te maken. GAS zijn voor mij een soort gemakkelijksoplossing, die als efficiënt wordt voorgesteld maar waarvan ik me afvraag of dat wel zo is. Dan heb ik het in eerste instantie over de tijdspanne: het heen en weer geschuif tussen de GAS-ambtenaar en de advocaat om uiteindelijk toch weer bij Justitie te belanden. In tweede instantie heb ik het over de manier waarop er te snel wordt van uitgegaan dat GAS een soort vanzelfsprekende pedagogische hefboom zijn om dergelijke conflicten op te lossen. Ik twijfel echt of dit kan en vraag me af of dit niet meer kwaad bloed zet dan dat het conflicten oplost. Tot slot, wat is de functie van het brede Welzijnswerk daarin? Er bestaat een moeilijke machtsverhouding tussen het beleid en het Welzijnswerk, waarbij die laatste de druk voelt om in die repressieve trend mee te stappen. Dat is moeilijk vanuit de sociale positie waarin ze zich bevindt.

TvMR: Tom, u hoort en kent de kritieken. Zijn er kritieken die u ernstiger neemt dan andere?

Tom: De kritiek omtrent GAS en de publieke ruimte neem ik ernstig omdat dit ook het wezen is van een stad: samenleven in een publieke ruimte. De huidige kritiek geeft blijk van serieuze blikvernaauwing want GAS worden in Antwerpen, in hoofdzaak, gebruikt om meerderjarigen te vatten (98%) – en dus niet minderjarigen – en voor die kleine misdrijven waar eigenlijk grote consensus over bestaat, m.n. sluike storingen, beschadigingen en lawaai-overlast. Dus dat heeft helemaal niets te maken met de voorbeelden die nu

steevast in de pers opduiken. Ook de kritiek over de zogenaamde inefficiëntie van GAS neem ik ernstig. Naar mijn weten werd dit nog nooit onderzocht. Ik ben het volledig met Pascal eens dat, in de discussie over het gebruik van de publieke ruimte, wij in Antwerpen niet alles mogen verwachten van veiligheidsmensen en dat het gebruik van andere methodes helemaal ondergesneeuwd is geraakt. Wij hebben een dienst 'Buurt- en burenbemiddeling'. Dat is een heel krachtig instrument waarin zowel professionelen als vrijwilligers conflicten in de buurt trachten op te lossen, los van de overheid. Bovendien investeren wij consequent in straathoekwerk, pleinanimatoren, ed. Ik betreur dat de indruk wordt gewekt dat wij, voor wat conflicten in de publieke ruimte betreft, alleen maar heil verwachten van GAS. Het gebruik van GAS is het sluitstuk van de hele overlast-aanpak, een 'stok achter de deur' als het ware. Maar natuurlijk worden daar ook al eens fouten in gemaakt. Neem nu artikel 84 van ons reglement omtrent manifestaties op de openbare weg. Antwerpen heeft terzake een heel open, liberaal beleid. Quasi alle manifestaties laten wij toe, zij het soms onder voorwaarden en ze moeten uiteraard ook vooraf aangevraagd worden. Enkel wanneer de aanwezigheid op de openbare weg leidt tot 'ernstige' vormen van overlast, kan inderdaad een GAS-vaststelling volgen. Ten aanzien van jongeren wordt dit artikel, na voorafgaande verwittiging, wel eens gebruikt. Bij een vaststelling sturen wij eerst een brief waarin wij uitnodigen tot een gesprek om te achterhalen wat de oorzaak is van het overlastgedrag. Ik geef toe, daar putten wij de GAS-bevoegdheid uit: wij beschouwen de mogelijkheid tot bemiddeling ook als een mogelijkheid om aan alternatieve afhandeling te doen. Wij willen liever niet dat jongeren een boete betalen. Wij willen met hen afspreken wat er moet gebeuren opdat ze niet meer op deze manier zouden rondhangen. Daarnaast moeten we toezien op de kwaliteit van de pv's. Ik wil meteen toegeven dat er pv's zijn opgemaakt die die kwaliteitstoets niet doorstaan, bijvoorbeeld pv's waarin sprake is van 'doelloos rondhangen'. Doelloos rondhangen is een mensenrecht. Maar rondhangen op een manier waarbij je naar anderen spuwt, waarbij je anderen terroriseert of anderen angst en schrik aanjaagt, en niet bereid bent om daarover in gesprek te treden, dat kan niet.

Pascal: Eigenlijk zeg je dat er een groot falen is van het Welzijnswerk zelf, waardoor lokale besturen een stok achter de deur moeten houden om het Welzijnswerk te activeren.

Tom: Nee, ik ben het daar niet mee eens. Ik vind dat het Welzijnswerk in deze stad absoluut niet faalt. Alleen zeggen wij al jaren consequent te geloven dat het zachte, het zalvende en het sociale moeten kunnen samengaan met – waar nodig – het dreigende en het repressieve. Het feit dat we GAS als stok achter de deur gebruiken duidt niet op het falen van het welzijnsbeleid, wij willen hiermee alleen maar de cirkel rond maken. Het is voor sommige jongeren goed dat een overheid kan zeggen "let op, wij verwittigen u, wij willen

praten met u, maar als je dat niet wilt, dan gaat u daarvoor gestraft worden". Ik druk er op, het is een en-en-verhaal en geen of-of-verhaal.

Pascal: Ik merk bij het Welzijnswerk een ongerustheid omtrent die tendens naar repressie. Het voelt zich daar ongemakkelijk bij, los van het feit of ze dan slaagt in de eigen sociale doelstelling. De sector stelt zich terecht de vraag: "Hoe gaan wij daar mee om?" Maar ook naar de stad toe: "Is dit de oplossing voor de sociale conflicten die zich voordoen?"

Tom: Maar er is niemand in Antwerpen die gelooft dat een geïsoleerde GAS-aanpak de oplossing zou zijn voor sociale conflicten. Vandaar dat wij geloven in onze zogenaamde 'BBB-aanpak': de eerste B staat voor 'breken', m.n. het strafrechtelijk afhandelen van de zwaarste gevallen; de tweede B staat voor 'buigen', m.n. het zoeken naar alternatieve afhandeling van conflicten, desgevallend via ons GAS-traject. De laatste B staat voor 'bouwen', m.n. het voorzien in voldoende sociale en fysieke infrastructuur. Dus in een publieke ruimte kan GAS mee een deel van de oplossing zijn, maar enkel als onderdeel van een veel breder beleid. Het stemt ons, als uitvoerders van dat beleid, droevig dat we er niet in geslaagd zijn dit te verduidelijken.

TvMR: Het Gentse stadsbestuur noemt de insolventie van haar GAS-klanten één van de grootste knelpunten. Wordt hiermee niet de vrees bevestigd dat GAS bepaalde risicogroepen viseren?

Tom: Er is geen enkele grond op basis waarvan dit kan gesteld worden, omdat er ook geen enkel onderzoek is. In Antwerpen werd de grootste GAS-boete betaald door een wijd en zijd bekende evenementenhaluitbater, niet meteen een onbemiddeld man. Op basis van talloze wildplakinbreuken werd hij jaren terug geconfronteerd met een hoog oplopende factuur. In Antwerpen zijn er 21.000 GAS-vaststellingen per jaar, waarvan 1/3 wordt geseponeerd, deels om inhoudelijke overwegingen die de sanctionerend ambtenaar maakt. Er gaan dus een 15.000-tal voorstellen tot geldboete de deur uit. Dat gaat over verschillende vaststellingen waaruit je niet zomaar kan gaan besluiten dat de minderbegoeden *tout court* worden gevisieerd. Natuurlijk zijn er altijd wel een aantal vaststellingen die samenhangen met de sociaal economische positie, dat wil ik ook niet onder de mat vegen.

Pascal: Ik stel ook vast dat plaatsten waar zich problemen voordoen vaak plaatsen zijn waar lagere sociale klassen leven, zowel autochtonen als allochtonen. De solvabiliteit stelt zich niet alleen in Gent, maar ook in Antwerpen. Dat kaarten zowel het CAW Metropool als het Straathoekwerk aan. Het verschil is dat in Gent kwetsbare groepen eerder indirect getroffen worden, waar je kunt stellen dat in Antwerpen, maar ook in andere steden als Kortrijk en Oostende die kwetsbare groepen een direct mikpunt zijn van naakte gebiedsontzegging. Maar wat ik me afvraag is of je met

GAS-boetes het sociale probleem in die wijken ook oplost, los van het feit of de mensen de boete kunnen betalen of niet. Ik denk niet dat men met het innen van GAS-boetes uit is op het spijzen van de gemeentekas. Dat vind ik zelf een ongeloofwaardige kritiek. Mijn kritiek, en die van veel sociale organisaties gaat veel verder. Het gaat hier om een beschavingsoffensief ten aanzien van bepaalde groepen in onze samenleving die wordt ingezet. GAS worden gehanteerd als hefboom om sociale problemen op te lossen. Maar wat is een sociaal probleem? Wie stelt dat probleem, ten aanzien van wie? Zijn we zeker dat het hier niet gaat om één dominante kapitaalkrachtige groep die een andere meer kwetsbare groep disciplineert? Wat is overlast en hoe gaat men dat oplossen? Ik vraag me af of de boodschap, in die context, wel duidelijk genoeg wordt overgebracht?

TvMR: In praktijk lijken weinig overtreders in beroep te gaan. Zou dit er kunnen op wijzen dat mensen die reflex niet hebben en dat men niet doordrongen is van het besef dat er een beroepsmogelijkheid bestaat?

Tom: Helaas is dat weer maar een stukje van het verhaal, want het gaat hier over het hoger beroep nadat de boete reeds werd opgelegd. Ook dat komt in het debat veel te weinig aan bod. Er is een eerste brief, waarin de stad zegt: "We strijden tegen vormen van openbare overlast. Wij nemen ons voor om u een boete op te leggen, maar u kan bij ons schriftelijk of mondeling verweer indienen." Ik herhaal dat wij er in Antwerpen alles aan doen om mensen te horen. Dat gebeurt ofwel fysiek, via hoorzittingen, ofwel bellen we zelf mensen op om ze aan te moedigen hun beroepsmogelijkheden te gebruiken als we bijvoorbeeld in de lokale pers iemand horen klagen over een vaststelling. In eerste aanleg gebeurt dit beroep bij ons en in tweede instantie, als de sanctionerende ambtenaar heeft beslist, kan men naar de politierechtbank. Wat rechtswaarborgen betreft kan ik getuigen voor Antwerpen dat wij ons openstellen voor alle vormen van verweer, en dat we daarbij zeer voluntaristisch te werk gaan.

TvMR: De publieke ruimte wordt ook ingenomen door bedelaars, straatmuzikanten, ed. Hoe worden die in Antwerpen aangepakt?

Tom: Antwerpen is ook op dat punt een heel ruimdenkende stad. Het beleid is duidelijk: iedere dag opnieuw moet de publieke ruimte maximaal kunnen gebruikt worden. Wij staan niet toe dat de ene of de andere groep de publieke ruimte 'claimt'. De stad is van iedereen, en we willen dat alle pleinen en ieder plekje van iedereen is. Dus er kan heel veel, maar wij koppelen daar wel in een aantal gevallen (voor terrassen, voor manifestaties, voor straatmuzikanten, ...) een verguningsbeleid aan. Natuurlijk storen overtredingen op die vergunningen ons mateloos. Dan verbreek je als het ware een contract dat je met de stad hebt en dan is het jammer dat er vaststellingen moeten gebeuren.

Als straatmuzikanten een toelating bijhebben dan stelt zich geen enkel probleem. Ten aanzien van bedelaars zijn we ook duidelijk. Er zijn een aantal straten waar bedelen niet kan. Daar wordt opgetreden, maar ook dan treden wij liever in gesprek met die mensen. Wij stellen één eenvoudige vraag: "Wat heeft u nodig om op een meer menswaardige wijze door het leven te kunnen gaan?" Ook daar ben ik behoorlijk trots dat we, onder meer dankzij de stok achter de deur die we dan effectief inzetten, al dan niet gedwongen, toch gepaste hulp of welzijnstrajecten kunnen opzetten. Een deel van de mensen op het De Coninckplein hebben wij via GAS op gesprek gehad. Er zijn welzijnsoplossingen voorgesteld, onder meer op vlak van huisvesting, en een deel van hen woont na een jaar in stabiele omstandigheden in sociale huisvesting of in een transitwoning van de stad.

Pascal: Ik kan met niet ontdoen van het gevoel dat er echt wel een teleurstelling bestaat over de werking van het Welzijnswerk, waarbij de stad proactief het Welzijnswerk dwingt te interveniëren. Die kritiek en dat gevoel van onbehagen zijn ook terecht. Het is duidelijk dat hier een ombuiging is in de samenlevingslogica van de markt van welzijn en geluk, naar de markt van angst en onveiligheid.

Tom: Zeker niet. Naar aanleiding van de acties 2060, waar we GAS fors hebben gebruikt, hebben wij het Welzijnswerk net versterkt: we hebben extra transitwoningen gezocht, we hebben vrijwilligerswerk via de *free clinic* extra ondersteund e.d. Maar natuurlijk hebben wij voor de bemiddelingsgesprekken een beroep gedaan op het Welzijnswerk omdat wij het onze kerntaak niet vinden om een vertrouwensrelatie op te bouwen met een cliënt. Het fundamenteel ideologisch twistpunt is dat wij geloven dat je een vertrouwensrelatie kan hebben zonder dat je altijd zacht of zelvend optreedt. Iedereen weet dat je af en toe grenzen moet kunnen stellen en die ook moet kunnen afdwingen.

TvMR: GAS-reglementen kunnen verschillen van gemeente tot gemeente. Sommige gemeenten hebben er zelfs geen. Dreigt hier geen discriminatie?

Tom: Dat is helaas weer een argument dat ik niet begrijp, m.n. dat van de territoriale rechtsongelijkheid. Op hogere schaal bestaat dit ook: Nederland en België zijn beide lidstaten van Europa maar niet al onze wetten zijn gelijk. Ik denk dat we het eens zijn dat openbare overlast bijzonder kan verschillen van gemeente tot gemeente. Maatwerk moet dus mogelijk zijn, zij het dan voldoende gemotiveerd. Gemeenten, en zeker gemeenten versus steden, zijn niet te vergelijken gebieden. Het zou net van ongelijkheid getuigen dat men ongelijke situaties gelijk zou willen gaan behandelen. Rechtsgelijkheid is toch net ongelijke situaties ongelijk behandelen met het oog op een gelijke uitkomst?

TvMR: Maar wat met gelijke situaties? In de ene gemeente mag je wel op de rugleuning van een

bank zitten, in een andere niet. Wat heeft dit te maken met de kleur, omvang of stedelijkheid van die gemeente?

Tom: Maar als jullie ervoor pleiten dat we alle reglementen moeten samennemen in één grote codex, waaruit de gemeente dan maar moet kiezen wat ze beteugelt, dan heb je pas iets om mee naar de Raad van State te gaan. Fundamenteel blijkt uit deze kritiek een totaal ongelof in het professionalisme van lokale overheden. Ik denk dat een aantal mensen totaal vergeten zijn dat op tien jaar tijd de lokale besturen enorm geprofessionaliseerd zijn. Het monopolie is een stuk uit handen gegeven. Je zit met heel sterke lokale besturen. Maar ik ben het er wel mee eens dat je daar heel gedifferentieerd moet naar kijken. Ik ben een groot voorstander om bij kleine gemeenten GAS te organiseren via intercommunale samenwerking. Voor een kleine gemeente die GAS autonoom wil toepassen, gaat dat om een grote investering.

Pascal: Ik ga zeker akkoord wat betreft de professionalisering van de lokale overheid. Wat me echter verontrust is dat men niet meer de vraag stelt welke politieke druk er nog altijd meespeelt. Natuurlijk staat een lokale overheid veel dichterbij haar lokale burger, waardoor de lokale druk van lokale fenomenen die wel of niet gepikt worden veel groter is dan bij een Vlaamse of nationale overheid. Daar is te weinig onderzoek naar. Academics moeten ook eens in eigen boezem durven kijken. Maar je merkt ook gewoon een politieke druk om fenomenen van kwetsbare groepen, die desalniettemin heel storend kunnen zijn, aan te pakken. Dat speelt heel sterk mee op een lokaal niveau.

Tom: Ik vind die opmerking heel pertinent. De overheid wordt ook interactiever en bewoners worden mondiger. Het is een politieke opdracht om straks, na de verkiezingen, sterke gemeenteraden te vormen die effectief een afspiegeling zijn van het debat dat leeft over bepaalde publieke ruimtes. Het is een uitdaging als overheid om een beleid te ontwerpen op basis van alle stemmen die in het debat aan bod zijn gekomen.

Pascal: Ik sluit me daar bij aan. Maar aan de andere kant moet een overheid ook voldoende neutraal zijn en zorgen dat bepaalde dominante stemmen niet te dominant worden. De afstand die een overheid daarvoor nodig heeft is moeilijker te realiseren op lokaal niveau, net omdat de burger meer betrokken wordt.

Tom: Maar het is tegelijkertijd ook een sterkte dat je onmiddellijk die signalen binnen krijgt. Dat is eigenlijk wat mij het meest stoort in het GAS-debat, niet zozeer de juridische discussie maar wel de bestuurskundige discussie. Ik verbaas me echt over het groot ongelof in de kracht van het lokaal bestuur. Dat ontzegt ons bijna die nieuw verworven macht. We leven in de eeuw van de stad; die macht gaat niet meer weg. Er is een boerkaverbod op nationaal niveau. Was iedereen het daar mee eens? Allicht niet. Was daarover een meerder-

heid in het parlement? Ja. De tegenstanders van het boerkaverbod zijn nu toch niet aan het pleiten om de nationale staat af te schaffen en meteen helemaal op te gaan in Europa in de hoop dat Europa geen boerkaverbod zal stemmen. Dat is, kort door de bocht, wat speelt in het GAS-debat. "Schaf het terug allemaal af en geeft het terug aan Justitie", het niveau waar iedereen nu plots zoveel vertrouwen in heeft.

TvMR: Maar is de GAS-wet er niet gekomen omdat rechtbanken met overbelasting geconfronteerd werden in de afhandeling van strafzaken en niet zozeer om de gemeenten meer bevoegdheid te geven om in te grijpen waar ze dat anders niet kon?

Tom: Openbare overlast wordt gedefinieerd als "individuele materiële gedragingen die het harmonieus verloop van de menselijke activiteiten kunnen verstoren en de levenskwaliteit van een gemeente, wijk of straat kunnen beperken op een manier die de normale druk van het sociale van het sociale leven overschrijdt". Zoiets kan je toch alleen maar lokaal vaststellen want dat is in Zingem anders dan in Antwerpen. Het is ook niet onlogisch dat deze bevoegdheid naar de lokale besturen is gekomen. De burgemeester had reeds op basis van artikel 134 en 135 van de Nieuwe Gemeentewet de bijzondere bevoegdheid om de openbare orde te garanderen voor alle burgers. We moeten echt opletten dat we in dit debat de kracht van het lokale bestuur niet tussen haakjes gaan zetten. Er zijn criminologen die blijven beweren dat een gemeente zich niet moet bezighouden met risicojongeren, dat dit een bevoegdheid is van de jeugdrechtbank. En dat op een moment dat het lokaal bestuur in samenspraak met het jeugdparquet tal van resocialiserende projecten voor jongeren opzet.

Pascal: Wij proberen met onze opinietekst net aan te geven dat het een stedelijk debat is. Stedelijke overheden roepen om instrumenten om samenlevingsproblemen aan te pakken omdat de rechtbanken daar voor een groot stuk in falen. In een klimaat van verrechtsing wordt die roep om overlastbestrijding groter. Het is verontrustend dat in zo een klimaat GAS een instrument worden om aan sociale heropvoeding en wijkontwikkeling te doen.

TvMR: Er wordt geduwd om de huidige GAS-wet nog uit te breiden, o.a. een verlaging van de leeftijdsgrens. Hoe staat u daar tegenover?

Tom: Dat is een politiek debat waar onze burgemeester zich duidelijk heeft over uitgesproken.

TvMR: Wat heeft u hem geadviseerd?

Tom: Wij hebben de verlaging van de leeftijd positief geadviseerd, maar ik benadruk nogmaals dat wij geen geld willen van een veertienjarige. Wij geloven dat het een goede zaak is via een gesprek, liefst in aanwezigheid van ouders, na te gaan wat er aan de hand is, op voorwaarde dat je dit goed uitlegt, goed communi-

ceert en heel gericht inzet. Wij hebben het om een tweede reden positief geadviseerd en dat is dat wij zelf nogal ongerust zijn over de constante verlaging van de leeftijd waarop jongeren criminele feiten beginnen te plegen. Dat kan je met GAS alleen natuurlijk niet oplossen, maar als je weet dat die zware feiten worden gepleegd, dan weet je ook dat overlast veroorzaakt wordt door jongeren van lagere leeftijd. Daar geraken we nu met het huidige GAS-systeem niet aan. En via het klas-siek gerecht, na de hervorming van het jeugdbeschermingsrecht, geraak je daar ook niet aan.

TvMR: Nemen lokale besturen dan niet te veel een moraliserende functie op zich?

Tom: De vraag is natuurlijk "wat is moraliserend?" Maar je hebt gelijk, onze stadsslogan "t stad is van iedereen" is eigenlijk een heel moraliserende slogan. Ik heb geen moeite om toe te geven dat GAS ook vooral pedagogisch zijn. Als we willen dat de stad van iedereen is, dan moeten we het met elkaar eens raken over een aantal basisregels en dat zijn regels die niet in het strafrecht zitten. Maar als achterliggende reden geloven we ook dat de stad de meest fantastische plek is om in de 21ste eeuw te wonen, te werken en te leven. Wij zijn trots op onze emancipatorische rol. Het is dus voor een stuk moraliserend, maar ik wil daarmee niet zeggen dat het hele openbare overlast-debat tot de morele openbare orde behoort, want dat is niet zo.

TvMR: Niet alle elementen van overlast kan je efficiënt bestrijden met GAS. Zou dit een conclusie kunnen zijn?

Tom: Ja, ik ben blij dat u dit opmerkt. Wij hebben in Antwerpen een reglement met meer dan 300 artikelen, maar wij gaan steeds op basis van prioriteiten te werk, zoals dat ook gebruikelijk is in het klassieke veiligheidsbeleid. Ook dat vind ik in het debat te weinig terug.

Pascal: Het is wel goed dat het debat, al dan niet ideologisch, gevoerd wordt en dat dit de gemeenten en steden op scherp stelt om te kijken naar dingen die fout lopen.

Tom: Akkoord, maar ik zou graag hebben dat we het debat straks een niveau hoger tillen en dat we niet blijven hangen in de opiniestukken. Degelijk onderzoek en degelijke praktijkvoorbeelden kunnen hierbij helpen.

TvMR: Bestaat er ook een bereidheid om mogelijke knelpunten onder de loep te nemen?

Tom: Wij staan open voor kritiek en verbetering. Maar kritiek moet getoetst worden aan praktijkervaring en daar kunnen we dan gepaste conclusies uit trekken. Niettemin ben ik ben blij dat organisaties als de Liga voor Mensenrechten waken over de correcte toepassing van het GAS-beleid.